Suomen Pysyvä Edustusto Bryssel EUE, Opetus- ja kulttuuriministeriö NEUVOSTORAPORTTI EUE2016-00550

EUE Turkia Riikka-Maria(UM), Koponen Johanna(OKM) 25.02.2016

Asia
EU; koulutusneuvosto

Kokous
Koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja urheiluneuvosto 24.02.2016

Koulutusneuvostossa opetusministerit antoivat päätelmien muodossa kontribuutionsa eurooppalaiseen ohjausjaksoon komission kasvuraportin pohjalta. Neuvostossa käytiin poliittinen keskustelu osaamisesta ja taidoista komission tulevan osaamisagendan valmistelun tueksi. Suomi korosti, että komission tulevassa osaamisagendassa tulisi parantaa EU:n kykyä ennakoida joustavasti tulevaisuuden osaamis- ja koulutustarpeita. Toisena keskustelunaiheena neuvostossa oli väkivaltaisen ektsremismin vastaiset toimet koulutuksen alalla.
Ennen kokouksen alkua järjestettiin ministereiden epävirallinen lounaskeskustleu, jonka aiheena oli koulutuksen rooli EU:n maahanmuuttokriisissä.

1. Esityslistaehdotuksen hyväksyminen
Hyväksyttiin esityslista.

Lainsäädäntökäsittelyt

2. A-kohtien luettelon hyväksyminen
6242/16 PTS A 10

Hyväksyttiin A-kohtien luettelo. A-kohtana hyväksyttiin lopullisesti mm. pimeän työn vastaisen foorumin perustamispäätös.

Muut kuin lainsäädäntöasiat

3. A-kohtien luettelon hyväksyminen
6242/16 PTS A 11

A-kohtien luettelo hyväksyttiin. DE jätti kuitenkin julkilausuman päätökseen jättää vastustamatta komission romuautodirektiivin julkaisemista.

4. Ehdotus neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselmaksi sosioekonomisen kehityksen ja osallisuuden edistämisestä EU:ssa koulutuksen avulla: koulutusalan panos vuoden 2016 eurooppalaiseen ohjausjaksoon
5685/1/16 EDUC 15 SOC 44 EMPL 28 JEUN 12 ECOFIN 61 REV 1

Puheenjohtaja esitteli hyväksyttävän päätöslauselmaluonnoksen, jonka tavoitteena on antaa opetusministerien näkemys komission vuotuisen kasvukertomuksen viesteistä koulutuksen näkökulmasta sekä esittää komissiolle toiveita tulevien toimenpiteiden suuntaamiseksi kasvun tueksi. Päätelmäluonnoksessa tunnistetaan osaamisen, taitojen ja tiedon merkitys innovaatioille, kasvulle, hyvinvoinnille ja henkilökohtaiselle kasvulle, sekä syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäisylle. Koulupudokkaiden sekä heikot perustaidot omaavien suuri määrä on jäsenmaille yhteinen huolenaihe. Sosio-ekonominen asema, sukupuoli ja maahanmuuttajatausta määrittävät edelleen merkittävällä tavalla koulutuksellista menestystä.

Komissaari Navracsics korosti koulutukseen sijoittamisen merkitystä. Uusi osaamisen agenda on yksi tapa viedä eteenpäin uutta oppimista. Korkealaatuisten koulutusjärjestelmien edistäminen ei merkitse koulutusjärjestelmien yhdenmukaistamista vaan tarkoituksena on edistää osaamista ja elinikäistä oppimista.

UK kiinnitti huomiota Euroopan tason lisäarvon saavuttamiseen, tilastoihin pohjautuvaan tietoon sekä parhaiden käytäntöjen vaihtoon.

Hyväksyttiin päätöslauselma.

5. Koulutuksen, työmarkkinoiden ja yhteiskunnan välisen yhteyden vahvistaminen – Uusi osaamisen ohjelma Euroopalle
5745/16 EDUC 16 SOC 47 EMPL 29 JEUN 13 ECOFIN 63

Keskusteluasiakirjan lähtökohtana pidetään globalisaation ja digitalisaation aiheuttamaa muutosta, joka on saanut aikaan voimakkaan osaamistarpeiden muutoksen. Minimiosaamistarpeita tulee päivittää, koska tulevaisuuden työpaikat vaativat yhä syvällisempää osaamista sekä sosiaalisia, teknisiä että digitaalisia taitoja. Uudet osaamistarpeet muodostavat haasteen koulutusjärjestelmille.

Sosiaaliset taidot, kriittinen ajattelu, ongelmanratkaisu, itsensä johtamisen ja oppimaan oppimisen taidot sekä yrittäjyys ovat tulevaisuudessa aiempaa tärkeämpiä taitoja, ja ne tulisi sisällyttää opetussuunnitelmiin varsinaisen eri ammatteihin sidoksissa olevan osaamisen ohella.

OECD:n tutkimusten mukaan monilla EU-kansalaisilla on edelleen ongelmia perustaitojen täyttämisessä. Tähän liittyen komissio valmistelee parhaillaan ehdotusta uudeksi eurooppalaiseksi osaamisen agendaksi. Komissaari Navracsics korosti taitojen ja osaamisvajeen käytännön olemassaoloa antamalla esimerkin siitä, että samalla kun Euroopassa on hälyttävän korkea nuorisotyöttömyys, on palvelusektorilla useita miljoonia avoimia työpaikkoja, joihin ei tahdo löytyä työntekijöitä. Komissaari Thyssen korosti sellaisten taitojen saavuttamisen merkitystä, joiden avulla kansalaiset voivat parantaa omaa elämäntilannettaan. Euroopassa on myös paljon aikuisia, jotka omaavat vain aivan perustaidot, kuten luku- ja kirjoitustaidon ja yrityksillä on konkreettisesti vaikeuksia löytää sopivia työntekijöitä. Osaamisen ohjelman tarkoituksena parantaa kaikkien nuorten taitotasoa, työntekijöiden olemassa olevia taitoja niiden päivittämisen kautta, osaamisen ja taitojen

vertailukelpoisuutta sekä helpottaa pk-yritysten mahdollisuuksia investoida työntekijöiden osaamisen kehittämiseen.

Komissaari Navracsics totesi koulupudokkaiden suuren määrän Euroopassa olevan ongelma ja uuden osaamisen ohjelman pitäisi vastata tähän haasteeseen. Osaamisen kehittäminen tulee aloittaa jo peruskoulussa. Perustaitojen kehittäminen (lasku-, luku- ja kirjoitustaito) on oleellista. Yrittäjyyden opettaminen tulisi aloittaa jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Yritysten mukaan ottaminen tähän työhön on tärkeää. Yhteiskunnalliset muutokset aiheuttavat muutostarpeita myös koulutukseen liittyvissä EU-instrumenteissa. Maahanmuuttajien aiemmin hankkiman osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ja kielikoulutus tulisi olla prioriteetteina. Olemassa olevien instrumenttien päivittäminen tulee tarkasteltavaksi.

Neuvoston kokoukseen kutsuttu alustaja Norjan koulutus- ja tutkimusministeri Torbjörn Isaksen esitteli alustuksessaan maansa osaamisstrategiaa, jonka tarkoituksena on varmistaa, että yhä useammat pääsevät mukaan työelämään ja saavat päivittää taitojaan. Norja pyrkii koordinoimaan osaamisstrategiaansa ja sen keskiössä onkin horisontaalinen yhteistyö työnantajien ja työntekijöiden kanssa. Osaamisessa on kyse yksilöiden auttamisesta. Norjassa kehitetään myös aikuisten osaamistaitojen kartoittamista. Isaksen korosti, että Norjassa on ollut tärkeää luoda selkeä ohjeistus elinikäisen oppimisen varmistamiseksi. Myös pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden osaamista kartoitetaan ja ammattipätevyyksien tunnustamista edistetään.

Käydyssä keskustelussa kaikki valtuuskunnat korostivat työelämätaitojen merkitystä ja usein tarvittavia useiden taitojen yhdistelmiä. Uuden teknologian hallitseminen on tärkeää. Euroopassa on puutteita digitaalisten taitojen hallitsemisessa: puolella EU:n kansalaisista on vähän tai ei olleenkaan digitaalisia taitoja. Tarvitaan myös ongelmanratkaisutaitoja ja valmiuksia elinikäiseen oppimiseen. Taitojen kehitys on vahvasti horisontaalinen prosessi.

Monissa puheenvuoroissa myös korostettiin olemassa olevien pätevyyksien määrittämiseen tarkoitettujen välineiden kehittämistä. Pätevyydet luovat vahvan pohjan ammattitaidolle. Välineillä ja niiden kehittämisellä onkin tärkeä rooli. Hyvä yhteistyö koulutuksen ja työelämän välillä on oleellista ja todellinen horisontaalinen, raja-aitojen ylittämiseen tähtäävä työ syntyy vain tätä kautta. Euroopassa tulisi kehittää ennen kaikkea sellaisia tietoja ja taitoja, jotka johtavat pätevöitymiseen. Avainasemaan nousee luottamus, vertailtavuus sekä avoimuus suhteessa eri koulutusjärjestelmiin.

Useat valtuuskunnat myös esittelivät omia käytäntöjään, joilla pyritään koulutuksen ja työelämän välisen kuilun kaventamiseen; useassa maassa on perustettu omia kansallisia neuvostoja, joiden yhtenä ydintehtävänä on nuorten tutustuttaminen käytännön työelämään. Koulutuspolitiikassa tulisi myös toimia tulosten ja todisteiden pohjalta. Akateemiset taidot eivät aina riitä vaan tarvitaan myös opetusmenetelmien kehittämistä.

Suomi totesi omassa puheenvuorossaan, että tulevassa osaamisagendassa tulisi parantaa ennen kaikkea EU:n kykyä ennakoida joustavasti tulevaisuuden osaamis- ja koulutustarpeita. Yhteistyön tulisi tukea jäsenmaita kansallisten koulutus- ja työllisyyspolitiikkojen suunnittelussa ja toimeenpanossa. Osaamisen ja työmarkkinoiden työvoimatarpeiden kohtaanto-ongelmiin on etsittävä yhteisiä tukitoimia jäsenmaiden koulutusjärjestelmien diversiteettiä kunnioittaen. Uuden osaamisen ohjelman tulisi olla kehittämiseen pohjaava ja sen tulisi huomioida eri taitotasot.

Komissaarit Thyssen ja Navracsics totesivat käydyn keskustelun olleen erittäin mielenkiintoinen. Keskustelun perusviesti oli selkeä: olemassa olevia välineitä voidaan parantaa ja niitä on myös mahdollista kehittää, uusien välineiden luominen ei ole välttämättä tarpeellista. Työttömyys ja käytännön osaamisvaje ovat monen asian yhdistelmiä, tarvitaan tiiviimpää yhteistyötä jo hyvin varhaisessa vaiheessa koulutuksen ja työelämän välillä. Inhimillinen potentiaali tulee saada käyttöön sen kaikilta osin. Sidosryhmillä on merkittävä rooli tilanteen analysoinnissa ja ne voivat myös itse

tarjota koulutusta ja opetusta. Tarvitaan asiantuntemusta ja erilaiset osaamisneuvostot, alakohtaiset järjestöt sekä alueelliset yritykset ovat merkittävässä asemassa tehtäessä yhteistyötä koulutuksen tarjoajien kesken. Aluekehitysrahastoissa on potentiaalia ja Erasmus+-ohjelma voi tuoda merkittävää lisäarvoa. Opetusjärjestelmistä on tehtävä joustavampia ja on käytettävä useampia välineitä osaamisjärjestelmien kehittämiseksi.

Puheenjohtaja veti keskustelun yhteen todeten, että yhteistyö eri sektoreiden välillä on keskeistä. Koulutuksen ja työelämän yhteydet nousivat esiin useissa puheenvuoroissa samoin kuin olemassa olevien järjestelmien kehittäminen. Puheenjohtaja lähettää seuraavaksi keskustelun pääviestit tiedoksi työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asiainneuvostolle (TSTK). Yhdessä TSTK-neuvoston puheenjohtajan kanssa lähetetään viestit komissioon.

6. Kansalaisuuden ja perusarvojen edistäminen koulutuksen avulla – Pariisin julistuksen jatkotoimet
5545/16 EDUC 13 JEUN 10 SOC 37 CULT 5 COTER 8

Pariisissa tapahtuneiden terrori-iskujen johdosta maaliskuussa 2015 järjestetyssä epävirallisessa EU:n opetusministereiden tapaamisessa hyväksyttiin yhteinen julkilausuma "*Declaration on promoting citizenship and the common values of freedom, tolerance and nondiscrimination through education*". Ministerit antoivat selkeän ja yksimielisen tuen koulutussektorin ensisijaiselle roolille kansalaisuuden sekä yhteisten eurooppalaisten arvojen edistämisessä.

Komissaari Navracsics totesi aiheen olleen esillä viimeksi viime vuoden toukokuussa ja sen jälkeen on saatu jo paljon aikaan. Jäsenmaat ovat vahvistaneet vuoropuheluaan väkivaltaisen ekstremismin vastaisessa työssä, on järjestetty myös kokouksia ja seminaareja aiheen tiimoilta. Komissaari Navracsics on perustanut työryhmän, jonka tarkoituksena on vaihtaa ajatuksia parhaista käytänteistä ekstremismin vastaisessa työssä sekä hän on myös käynnistänyt tarjouskilpailun aiheista, joiden tarkoituksena on tukea kansalaisuuden ja perusarvojen edistämistä kouluissa. Ohjelmatasolla Erasmus+-ohjelmaa on jo suunnattu vahvistamaan vuoropuhelua ja ekstremismin vastaista työtä. Virtuaalinen Erasmus-vaihto nuorten kesken on myös tavoite, jonka puitteissa on tarkoitus saada liikkeelle yli 5000 nuorta.

Ranskan opetusministeri Najat Vallaud-Belkacem piti alustuksen medialukutaidosta. Kriittinen taito lukea mediaa ja siellä esille tulevia viestejä on entistä tärkeämpää nykyajan nuorille. Opettajilla, ohjaajilla ja kasvattajilla on tässä työssä merkittävä rooli. Eurooppa ja sen koulutusjärjestelmät ovat uudenlaisten haasteiden edessä. Emme enää elä maailmassa, joka olisi ennakoitavissa ja ohjattavissa. Koululaisilla on monta eri todellisuutta, jossa he elävät ja ympärillämme oleva digitaalinen maailma on koko ajan avoinna ja tuo meille sekä uusia mahdollisuuksia että uusia uhkia, joita tulisi pystyä hallitsemaan. Koulutussektorin on tärkeää pysyä mukana tässä kehityksessä.

Käydyssä keskustelussa tuotiin esille se, että digitalisoituminen ja medialukutaidon kehittäminen ovat taitoja, joita tulisi opettaa jo hyvin varhaisesta vaiheesta lähtien ja tässä suhteessa koulutusjärjestelmämme ovat muutoksen edessä. Nostettiin myös esille huhtikuussa kokoontuva Euroopan neuvoston opetusministerikokous, jossa aiheesta on tarkoitus keskustella lisää.

Espanjan opetusministeriön valtiosihteeri Marcial Marín alusti opettajien valmiuksien lisäämisestä. Opettajilla ja kasvattajilla on merkittävä rooli kansalaisuuskasvatuksen edellä kävijöinä. Koulutuksellinen tasa-arvo ja kansalaisten yhtäläinen oikeus saada opetusta ja kehittää itseään ovat avaimia suvaitsevan ja sivistyneen yhteiskunnan rakentamisessa. Tämän perusarvon tulisi olla osa koulujen kansalaisuuskasvatusta ja tasavertaisten mahdollisuuksien luomista. Myös yhteisöllisyys, oppilaiden hyvinvointi ja oppilaiden sekä opettajien välinen luottamus ovat avaimia hyvinvoivan yhteiskunnan rakentamisessa. Opetus ja opettajuus ovat murroksessa ja koulutusinstituutioiden tulisi

rohkaista uudenlaisten opetusmetodien ja mallien käyttöönottoa. Myös uudenlaisen opettajuuden profiilin määrittämiselle on oma tilauksensa.

Valtuuskunnat vastasivat valtiosihteerin alustukseen korostamalla, että opettajilla on merkittävä rooli myös silloin kun nuorten ymmärrystä ääriliikkeistä lisätään. Medialukutaidon vahvistaminen ja opettajien valmiuksien lisääminen tunnistaa ekstremististä ajattelua korostuvat.

Tsekin opetusministeri Katerina Valachová piti alustuksen kansalaisuuskasvatukseen liittyen. Tsekeissä kansalaisuuskasvatus on osa demokraattisen kulttuurin perinnettä. Kansalaisten demokraattisen ajattelutavan kehittäminen on ennakkoedellytys vapaan ja demokraattisen valtion olemassaololle. Hyvien käytäntöjen mallina tuotiin esille Tsekin opiskelijaparlamentit, joita on maassa tuettu kolmen vuoden ajan pilottihankkeilla. Jäsenmaat vastasivat alustukseen korostamalla koulun roolia kansalaiskasvatuksen edistämisessä. Maahantulijoiden osallistaminen on tärkeää, tulee myös pohtia millaisia tuloksia haluamme saada aikaan. Syrjinnän vastaisen toiminnan sekä demokratiatietoisuuden lisäämisen tulisi merkittävässä asemassa koulujen arkipäivän toiminnoissa. Tiedon ja oppimisen lisäksi nuorten on koettava, että sillä on merkitystä, miten he toimivat. On tärkeää luoda ympäristö, jossa nuoret voivat kehittää kriittistä ajattelua.

Puheenjohtaja veti keskustelun yhteen todeten, että on merkittävää, että olemme voineet viedä keskustelua jälleen eteenpäin Pariisin deklaraation hyväksymisen jälkeen. Puheenjohtajamaan tarkoituksena on järjestää lounaskeskustelu opetus- ja nuorisoministereille samasta aiheesta toukokuussa neuvoston yhteydessä.

Suomen edustajat
Sanni Grahn-Laasonen, opetus- ja kulttuuriministeri
Marianne Huusko-Lamponen, EUE
Minna Polvinen, OKM
Johanna Koponen, OKM
Riikka-Maria Turkia, EUE
Johanna Hulkko, VNK

Asiakirjat
Kirjattu asiakohdittain

Liitteet

Viite

Asiasanat	koulutus, koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja urheiluneuvosto, jaosto koulutus (EU 30)
Hoitaa	**OKM**
Tiedoksi	ALR, EUE, STM, TEM, TULLI, UM, VM, VNK